

ACCESSIBILITAT

Aspectes sobre la Llei 13/2014, del 30 d'octubre

Molt de temps ha transcorregut des de l'any 1982 en que, arrel del mandat constitucional es va desenvolupar la Llei 13/1982 d'integració social dels minusvàlids (LISMI). Una llei específica que va ser la primera en tractar a Espanya el fenomen de les persones amb discapacitat. Minusvàlids era la terminologia del moment.

Posteriorment, les competències sobre accessibilitat varen ser traspassades a les comunitats autònomes i hem disposat a Catalunya, de la Llei 20/1991 de promoció de l'accessibilitat i de supressió de barreres arquitectòniques amb el posterior Decret 135/1995 de desplegament de la Llei i d'aprovació del Codi d'accessibilitat.

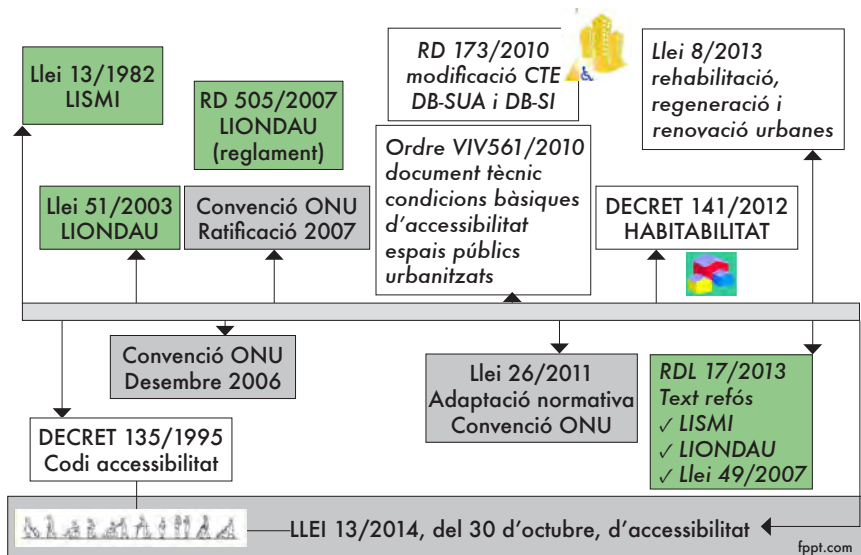
Des de llavors hem estat utilitzant aquesta reglamentació i tota la que posteriorment ha aparegut en aquesta matèria fins a dia d'avui. Ara podem dir que ja disposem d'una nova Llei 13/2014 d'accessibilitat que ens portarà, tard o d'hora, a reflexionar sobre les novetats que aquesta pot aportar al context de l'accessibilitat.

En principi, si bé per una banda, es celebra que aquesta nova Llei s'hagi obert a la regulació de les necessitats d'altres col·lectius, el fet que s'hagi aprovat sense dotació pressupostària i estratègies concretes i reals per desenvolupar-la, no pot fer més que derivar en els típics incompliments i evasió de responsabilitats, tal i com ha estat passant amb l'anterior Codi d'accessibilitat i la restant normativa estatal vigent en aquesta matèria.

Per altre banda, aquesta Llei no ha fet massa més que posar-se al dia, però no ha millorat, la diversa reglamentació, plans i estratègies que han anat sorgint en aquesta primera dècada de segle. Es a dir, té l'objectiu d'actualitzar i facilitar un marc normatiu més àgil en matèria d'accessibilitat, adequat a les directrius internacionals, europees i estatals, en exercici de les competències de la Generalitat.

Cal destacar, ja que han estat font directa d'inspiració de la nova Llei d'accessibilitat:

- La Llei de l'estat 51/2003 LIONDAU, la 49/2007 sobre règim de sancions,

ambdues desenvolupades al igual que la LISMI, en RDL 17/2013),

- Estratègia europea sobre accessibilitat 2010-2020
- Convenció internacional de l'ONU sobre els drets de les persones amb discapacitat.

La Llei d'accessibilitat contempla les condicions d'accessibilitat dels edificis tant de nova construcció com els existents i la reserva d'habitatges que s'ha de fer per a persones amb discapacitat, que no ha de ser inferior al que estableix la Llei de l'Estat 13/1982. Tanmateix, en l'aspecte arquitectònic, requereix que el Llibre de l'Edifici, contingui els requeriments en matèria d'accessibilitat, les solucions executades, les condicions d'ús i les accions necessàries perquè es mantinguin les condicions d'accessibilitat. En el cas d'edificis d'habitatges, aquesta informació s'ha d'incloure en el manual d'ús i manteniment que forma part del document d'especificacions tècniques.

Es important no oblidar la qüestió del control administratiu previ i posterior de l'accessibilitat que, tot i no ser una novetat, doncs ja se'n feia referència en el Codi d'accessibilitat, on es deia i es recorda en aquesta Llei, quins son els instruments bàsics de control del compliment de

les condicions d'accessibilitat que exigeix la normativa vigent. Es a dir:

- Els visats i altres documents d'idoneïtat dels projectes i les documentacions tècniques que tenen per objecte comprovar la correcció i la integritat formal de llur contingut, elaborats pels col·legis professionals competents, tant si s'elaboren obligatòriament com si tenen caràcter voluntari.
- Les llicències i les autoritzacions atorgades per les administracions públiques o els organismes als quals se n'ha encomanat la gestió.

He considerat oportú mencionar-ho perquè, a la vista de l'estat final en que es troben nombroses edificacions i establiments de nova construccions, es evident que aquest control, molt sovint, brilla per la seva absència.

Altre aspecte important és que, el planejament urbanístic és un punt clau en matèria d'accessibilitat, per això s'ha tingut present que, **les revisions de planejament urbanístic general que s'aprovin inicialment a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei han d'incorporar les determinacions pertinents per a fer possible**

la instal·lació d'ascensors segons la legislació sectorial aplicable en edificis preexistents, tenint en compte les condicions que estableix la legislació urbanística. Però, **mentre el planejament urbanístic general no inclogui les determinacions referents a l'accessibilitat**, a fi de donar una resposta àgil i eficaç a les sol·licituds d'intervenció en edificis preexistents per a la instal·lació d'ascensors que no s'ajustin al planejament urbanístic aplicable, **els ajuntaments han de tramitar una modificació puntual del planejament urbanístic vigent per a incorporar les determinacions esmentades**. Aquesta modificació s'ha de tramitar i aprovar definitivament en el termini màxim de dos anys des de l'entrada en vigor d'aquesta llei o, si es presenta abans una

sol·licitud d'intervenció, en el termini de quatre mesos des de la presentació

La supressió de barreres a l'accessibilitat en edificis d'habitatges sempre ha estat una fita difícil d'assolir per diferents esculls a superar, per això, seguint amb les bases d'una política que pot facilitar aquestes intervencions, es important tenir en conta dos fets importants:

1. *Els elements necessaris per a la instal·lació d'ascensors en edificis existents, inclosos vestibuls, replans i accessos als habitatges, o qualsevol altre element que tingui per finalitat la supressió de barreres arquitectòniques, no són computables als efectes d'ocupació de sòl, volum edificable ni distàncies mínimes entre edificacions contigües o límits de parcel·la en els supòsits i les*

condicions que estableix la legislació urbanística.

2. *Les comunitats de propietaris sotmeses al règim de propietat horitzontal poden exigir la constitució de servituds permanents sobre elements d'ús privatiu diferents de l'habitatge estricte si són indispensables per a l'execució dels acords de supressió de barreres arquitectòniques adoptats per la junta i els espais ocupats per la servitud no inutilitzen funcionalment les finques afectades. En aquest supòsit, la comunitat de propietaris ha de rescabalar dels danys i el menyscabament que es causin en els elements privatis o comuns afectats.*

Pel que fa al Pla d'accessibilitat, document ja contemplat en el Codi d'accessi-

LLEI 13/2014, de 30 d'octubre, d'Accessibilitat

ACCESSIBILITAT

El conjunt de condicions de comprensibilitat i usabilitat que han de complir l'entorn, els espais, els edificis, els serveis, els mitjans de transport, els processos, els productes, els instruments, els aparells, les eines, els dispositius, els mecanismes i els elements anàlegs perquè totes les persones els puguin emprar i es puguin gaudir amb seguretat i comoditat i de manera més autònoma i natural possible.

DISSENY UNIVERSAL O DISSENY PER A TOTHOM

El disseny d'entorns, espais, edificis, serveis, mitjans de transport, processos, productes, aparells, instruments, eines, dispositius i elements anàlegs que garanteix que, sense que hi calguin adaptacions, totes les persones hi poden accedir, en la mesura possible, sense excloure la utilització de mitjans de suport, si calen, per a grups particulars de persones amb diversitat funcional.

BARRERES A L'ACCESSIBILITAT

Els impediments, les traves o els obstacles per a la interrelació de les persones amb l'entorn físic, el transport, els productes, els serveis, la informació i les comunicacions.

BARRERES ARQUITECTÒNIQUES

Barreres de caràcter físic que limiten o impedeixen la interacció de les persones amb l'entorn.

BARRERES EN LA COMUNICACIÓ

Barreres que limiten o impedeixen l'expressió i la recepció d'informació o de missatges, sigui en la comunicació directa, sigui en els mitjans de comunicació.

BARRERES D'ACTITUD

Actituds que, directament o indirectament, per acció o per omisió, generen una situació discriminatòria, en obstaculitzar que una persona amb discapacitat pugui gaudir dels seus drets en igualtat de condicions respecte a una altra persona en un situació anàloga.

ITINERARI DE VIANANTS

L'espai de pas que permet un recorregut continu, sigui en el territori, en què relaciona els diferents espais entre si i amb les edificacions i els mitjans de transport de l'entorn i els que permeten d'accedir-hi, sigui en les edificacions, en què relaciona els diferents espais d'un edifici entre si i amb els diferents accessos, sigui en el transport, en què relaciona els diferents espais de les infraestructures de transport entre si i amb els diferents accessos i en què permet l'embarcament als mitjans de transport i l'accés a les zones habilitades; l'itinerari de vianants per ésser accessible o practicable.

ESPAI D'INTERACCIÓ

L'àrea lliure d'obstacles que permet que qualsevol persona, independent de les seves capacitats, pugui interaccionar amb cadascun dels elements, les instal·lacions o els equipaments de què es tracti.

ACCESSIBLE

La condició d'un entorn, un procés, un producte o un servei que s'ajusta als requeriments funcionals i d'interacció —com poden ser els dimensionals, els d'ubicació, els d'il·luminació, els acústics i els de comunicació— que en garanteixen la utilització autònoma, segura i amb comoditat a totes les persones.

PRACTICABLE

La condició d'un entorn, un procés, un producte o un servei que s'ajusta als requeriments funcionals, dimensionals, d'il·luminació, i de comunicació que en garanteixen la utilització autònoma i segura a totes les persones.

AJUSTOS RAONABLES

Les mesures d'adequació físiques, socials i actitudinals que, d'una manera eficaç i pràctica i sense que comportin una càrrega desproporcionada, facilitin l'accessibilitat o la participació d'una persona amb discapacitat en igualtat de condicions que la resta de ciutadans.

PROPORCIONALITAT

La qualitat d'una mesura de millora de l'accessibilitat segons la qual els costos o les càrregues que implica estan justificats, atenent els criteris següents:

1r. Els efectes discriminatoris que comportaria per a les persones amb discapacitat que la mesura no es duigués a terme.

2n. Les característiques de la persona, l'entitat o l'organització que ha de dur a terme la mesura.

3r. La possibilitat d'obtenir finançament públic o altres ajuts.

PLA D'ACCESSIBILITAT

L'instrument que identifica i planifica les actuacions que cal dur a terme perquè en l'àmbit d'aplicació del pla s'assoleixin les condicions d'accessibilitat establertes per la Llei 13/2014 d'accessibilitat i la corresponent normativa de desplegament.

LLEI 13/2014, de 30 d'octubre, d'Accessibilitat

Titul I	Recull les disposicions generals, referides a l'objecte de la Llei, l'àmbit d'aplicació i els conceptes generals, l'especificació resulta imprescindible per garantir una interpretació adequada a la Llei i per a salvaguardar el principi de seguretat jurídica.
Titul II	Conté referències a les competències de les administracions públiques en matèria d'accessibilitat, i atorga a l'administració de la Generalitat la capacitat última per emprendre les actuacions reglamentàries de control, de foment i de difusió necessàries per a aconseguir fer efectives unes condicions d'accessibilitat adequades, sens perjudici de les competències de l'Administració local.
Titul III	Estableix els requisits i les condicions necessàries per a aconseguir un entorn global accessible. Aquest capítol s'estructura en nou capítols, en funció dels diferents àmbits d'actuació: el territori, l'edificació, els mitjans de transport, els productes, els serveis, la comunicació, les activitats culturals, esportives i de lleure, el manteniment de l'accessibilitat i els plans d'accessibilitat.
Titul IV	Regula aspectes relatius a la tarja d'aparcament per a persones amb discapacitat, com ara les persones beneficiàries, les competències de les administracions, les condicions d'ús i la definició d'ús fraudulent.
Titul V	Estableix les mesures de foment, de gestió i d'intervenció administrativa, i determina els recursos per al finançament d'actuacions destinades a la promoció de l'accessibilitat i la supressió de les barreres existents.
Titul VI	Regula les mesures de control imprescindibles per garantir l'aplicació correcta de la normativa d'accessibilitat, i fixa els procediments perquè es puguin acceptar solucions alternatives a les que estableix la norma en casos degudament justificats.
Titul VII	Estableix el règim de d'infraccions i sancions, amb la classificació i regulació de ambdós aspectes respectivament. També regula altres aspectes com els subjectes responsables, les persones interessades en el procediment, la instrucció, els òrgans competents per a incoar i resoldre els expedients, la prescripció de les infraccions i les sancions, la destinació de les sancions i el deure de col·laboració.
Titul VIII	Defineix el Consell per a la Promoció de l'Accessibilitat com a òrgan de participació externa i de consulta en què es troben representats els diversos sectors socials implicats en les actuacions en matèria d'accessibilitat, i n'estableix la composició i les funcions.
Disposicions addicionals	Mesures i terminis per garantir l'assoliment dels plans d'accessibilitat.
	Atribueix la funció inspectora en matèria d'accessibilitat a l'òrgan competent en aquesta matèria i al personal inspector en matèria de serveis socials.
	Reconeix la vigència del règim sancionador de la Llei 19*/2009, del 26 de novembre, de l'accés a l'entorn de les persones acompanyades de gossos d'assistència.
	Regula la substitució del Consell per a la Promoció de l'Accessibilitat i la Supressió de Barreres Arquitectòniques, creat per la Llei 20/1991, de 25 de novembre, que és substituït pel Consell per a la Promoció de l'accessibilitat regulat pel títol VIII d'aquesta Llei.
Disposicions transitòries	Regulen les condicions d'aplicació i adaptació de la normativa d'accessibilitat vigent mentre no s'aprovi la normativa de desplegament de la Llei.
Disposició derogatòria	Deroga expressament, entre altre normativa, la Llei 20/1991, del 25 de novembre, de promoció de l'accessibilitat i de supressió de barreres arquitectòniques.

bilitat on quedava establert que s'havia de redactar en un termini de dos anys, s'havia de revisar cada cinc anys i realitzar en un termini màxim de quinze anys, doncs, la majoria de municipis, i entre ells Tarragona, en aquest aspecte com es sol dir, el més calent a l'aigüera.

Ara, amb aquesta nova llei, tots aquells municipis que no han fet els deures quan era el moment, es a dir durant els darrers 20 anys, fins i tot tenen premi. Ja que aquest termini es perllonga en el temps. El Pla s'ha d'elaborar en un termini de tres anys des de l'entrada en vigor del reglament, un reglament que la Generalitat te un termini de dos anys per aprovar. O sigui, 3 + 2 ja en són cinc els anys abans no es posi en practica i es comenci a fer res sobre el terreny. D'aquí a cinc anys, en seran cinc, dotze o quinze anys més els que el municipi (segons el nombre d'habitants) disposarà per executar el Pla d'accessibilitat. Això sembla tenir menys futur que el protocol de Kioto.

Sense Pla de mobilitat, els ens locals el que haurien de fer, al menys, es destinar anualment una part del seu pressupost d'inversió directa, que els permetés fer intervencions puntuals urgents, per tal de suprimir les barreres a l'accessibilitat existents a l'entorn urbà i en els edificis d'ús públic de la seva titularitat o sobre els quals disposa, per qualsevol títol, del dret d'ús.

Al pas que anem, tot i que La Generalitat es "proposa" vetllar, perquè els plans d'estudis dels ensenyaments universitaris i de formació professional i ocupacional relacionats amb el territori, l'edificació i altres àmbits incorporin continguts que garanteixin el coneixement i les competències en matèria d'accessibilitat i de disseny universal, molt em temo, per l'experiència de tants anys en la mateixa situació, que aquest simple "propòsits", ens han de fer romandre abocats en la inacabable i permanent lluita per a la supressió de barreres.

No podia faltar a la Llei el sempre omnipresent règim sancionador. Diferència entre el del Codi i la Llei? Aquell en pessetes i aquest en euros. A banda que la sanció que es aplicable a les infraccions greus ha estat objecte d'una considerable retallada, ja que passa de 150.000 eur a 30.000 eur. Les infraccions, com abans, classificades en lleus, greus i molt greus, coincideix amb la visió personal que puc expressar sobre el context global de l'accessibilitat, per exemple, a Tarragona ciutat.

DISSENY UNIVERSAL

RON MACE (1941-1998), creador del terme "disseny Universal" i fundador del Centre pel Disseny Universal de Carolina del Nord als EEUU, va ser un arquitecte i ferm defensor que va influenciar en el pensament internacional sobre el disseny. Durant gran part de la seva vida va utilitzar cadira de rodes i va entendre el que significava voler intentar participar en un món que no estava dissenyat per incloure a persones en la seva situació. Ron Mace era un ferm i consumat campió per a l'accessibilitat i el disseny universal, i l'impacta del treball que va dur a terme al llarg de la seva vida perdurà durant generacions encara per venir.

És molt variat el camp del que es pot considerar susceptible de poder ser dissenyat de forma Universal o per Tothom, com també es pot definir. Així, no s'ha d'entendre com quelcom que tant sols es refereix a l'arquitectura i urbanisme, sinó que també es pot aplicar a qualsevol altres sectors com poden ser el transport públic i la comunicació, però també a d'altres aspectes més concrets com poden ser tot un ampli ventall de productes i utensilis.

El Disseny Universal fa les coses més fàcils, més segures i més convenientes per a tothom, englobant productes i espais perquè aquests puguin ser utilitzats pel més ampli rang possible de persones. Això genera un procés de disseny accessible enfocat a la gran diversitat funcional que caracteritzen a les persones. Per això, el Disseny Universal va més enllà amb el reconeixement de que hi ha un ampli espectre de les capacitats humanes. Tothom, inclús la persona amb el cos més capacitat, passa al llarg de la seva vida; infantesa, períodes temporals de malaltia, ferides, etc, etc fins a poc a poc arribar a la vellesa. Dissenyant per aquesta diversitat humana, podem crear coses que poden ser molt més fàcil d'utilitzar per tothom.

Aquest és el veritable benefici que cal esperar del Disseny Universal, perquè, lluny de que es pugui considerar que tan sols pot beneficiar a determinats col·lectius, inclou la més àmplia varietat en els diferents rangs de la diversitat humana, com poden ser de condició i aptituds físiques i sensorials, habilitats cognitives, tant com diferents formes i mides de cos, etc. Dissenyant per aquesta diversitat, podem crear coses que siguin més funcionals, senzilles i amigables d'usar per a tothom. Per exemple, els guals dels passos de vianants, varen ser inicialment dissenyats per a persones en cadira de rodes, però amb el temps s'ha pogut comprovar que la seva utilitat va més enllà, afavorint també la mobilitat de vianants que porten cotxes de nadons, carretons de compra, equipatge amb rodes, carros de mercaderies, etc., etc.

Els guals de vianants afegeixen a les voreres una funcionalitat de la que tots ens podem beneficiar, facilitant el desplaçament a peu per la ciutat de manera més còmoda, segura i col·laborant en la seva mesura, a que les ciutats puguin enriquir-se dels beneficis d'una mobilitat sostenible.

Font: www.universaldesigne.com

- a) **lleu**: l'atenció que en general se l'hi dona a l'accessibilitat des de l'Ajuntament.
- b) **greu**: la manca d'incorporació dels criteris de disseny per tothom en els projectes, acompanyat d'una manca de seguiment tècnic en el procés d'execució i recepció de les intervencions en l'àmbit d'accessibilitat i supressió de barreres que es porten a terme.
- c) **molt greu**: la no existència d'un Pla d'accessibilitat que a portat a l'estat general en que es troba l'entorn urbà i comerços.

No es la meva intenció generalitzar al respecta, ja que el referit en el paràgraf anterior tan sols te a veure amb

Els obstacles físics i virtuals que existeixen en l'entorn de les persones no perjudiquen només un col·lectiu específic, sinó que perjudiquen o poden perjudicar en un moment o altre el conjunt de la població

alguns municipi, tot i que no en son pocs. En aquests casos, difícilment es pot pensar que puguin aconseguir el distintiu de qualitat que el Govern ha de crear per a identificar i reconèixer els establiments, espais o municipis que assolixin condicions d'accessibilitat notables, més enllà dels requeriments normatius, pel que fa a supressió de barreres a l'accessibilitat, l'adequació dels serveis i dels continguts i la formació del personal.

Com he deixat veure en algun moment abans, el Govern ha d'aprovar en el termini de dos anys, des de l'entrada en vigor d'aquesta llei el passat 1 de novembre, el decret de desplegament que determini els requisits, els pa-

ràmetres i els criteris per acomplir les condicions d'accessibilitat. Tanmateix, establir per reglament les especificacions que han de tenir els entorns, els processos, els productes i els serveis per a ésser accessibles o practicables i els criteris per a determinar els ajustos raonables que siguin exigibles en funció de les circumstàncies concurrents. Fins aleshores, s'amplia l'objecte i àmbit d'aplicació que considera i contempla els annexos del Decret 135/95, de 24 de març, de desplegament de la Llei 20/1991, de 25 de novembre, de promoció de l'accessibilitat i de supressió de barreres arquitectòniques, i d'aprovació del Codi d'accessibilitat.

Amb el temps, aquella denominació que mencionava al inici, de persona "minusvàlida", va estar substituïda a la diferent reglamentació que va anar apareixent per la de "discapacitat" i seguint aquesta evolució, cal destacar que a la Llei d'accessibilitat ja es menciona el fet de la "diversitat funcional" de les persones i, a la vegada, reconeix que els obstacles físics i virtuals que existeixen en l'entorn de les persones no perjudiquen només un col·lectiu específic, sinó que perjudiquen o poden perjudicar en un moment o altre el conjunt de la població. Per això cal entendre la condició d'accessibilitat com a útil i necessària per totes les persones que se'n poden arribar a beneficiar per l'evolució de llur situació o de llurs capacitats al llarg de les diverses etapes de la vida. Perquè em d'entendre que aquesta diversitat funcional que ens caracteritza a les persones, fa que l'accessibilitat no sigui responsabilitat d'uns quans, sinó de tots.

LUÍS ROIG
Arquitecte Tècnic
i Enginyer d'Edificació
Fundació Tarragona Unida